

2019.gada darbības rezultātīvie rādītāji par valsts kompensāciju izmaksāšanu

Juridiskās palīdzības administrācija (turpmāk – JPA) atbilstoši Ministru kabineta 2005.gada 15.novembra noteikumos Nr.869 „Juridiskās palīdzības administrācijas nolikums” un likumā “Par valsts kompensāciju cietušajiem” noteiktajam izmaksā valsts kompensācijas cietušajiem.

Tiesības saņemt valsts kompensāciju ir personai, kura Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā ir atzīta par cietušo, par tīša noziedzīga nodarījuma rezultātā radīto morālo aizskārumu, fiziskajām ciešanām vai mantisko zaudējumu. Valsts kompensācija tiek izmaksāta, ja **tīša noziedzīga nodarījuma** rezultātā iestājusies personas nāve, cietušajam nodarīti smagi vai vidēja smaguma miesas bojājumi, aizskarta cietušā tikumība vai dzimumneaizskaramība, cietušais ir cilvēku tirdzniecības upuris, cietušais inficēts ar cilvēka imūndeficīta vīrusu, B vai C hepatītu.

Lai personai rastos tiesības saņemt valsts kompensāciju, jāpastāv šādu priekšnoteikumu kopumam:

- 1) fiziskā persona Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā atzīta par cietušo;
- 2) kaitējums nodarīts tīša noziedzīga nodarījuma rezultātā;
- 3) konstatētas likumā “Par valsts kompensāciju cietušajiem” minētās sekas.

Valsts kompensācijas pieprasījumu JPA iesniedz trīs gadu laikā pēc dienas, kad persona atzīta par cietušo vai ir uzzinājusi par faktiem, kas šai personai dod tiesības to darīt (no 2019.gada 1.janvāra).

JPA veica šādas sabiedrības informētības veicināšanas aktivitātes:

- 1) bezmaksas informatīvais atbalsta tālrunis 116006 „Palīdzības dienests noziegumu upuriem”.**

Minētā tālruņa darbību nodrošina biedrība “Skalbes”. Tas ir ieviests no 2016.gada 1.janvāra un darbojas katru dienu no plkst. 7.00 līdz 22.00. Biedrība “Skalbes”, izpildot deleģēto valsts pārvaldes uzdevumu, nodrošina: emocionālā un psiholoģiskā atbalsta sniegšanu noziedzīgos nodarījumos cietušajiem; informāciju par cietušo procesuālajām tiesībām, iespējamajiem pakalpojumiem un pastāvošajiem cietušo atbalsta dienestiem, kā arī veic informācijas par cietušo tiesībām izvietojšanu sociālajos tīklos un interneta vietnēs, tajā skaitā www.cietusajiem.lv;

- 2) **cietušo pamattiesību un procesa virzītāju pienākumu** - sniegt informāciju cietušajiem par kompensācijas, tai skaitā valsts kompensācijas, pieteikšanas un saņemšanas nosacījumiem, **nostiprināšana Kriminālprocesa likumā;**
- 3) **JPA bezmaksas informatīvais tālrunis 80001801,**
uz kuru zvanot ir iespējams saņemt informāciju par valsts kompensācijas pieprasīšanas kārtību un saņemšanas nosacījumiem;
- 4) 2019.gadā novadīti seši **semināri** kriminālprocesa virzītājiem, bāriņtiesu un sociālo dienestu darbiniekiem, izplatīti kopā 4560 **bukleti** “Valsts kompensācijas cietušajiem” un “Valsts pakalpojumi nepilngadīgajiem cietušajiem.”

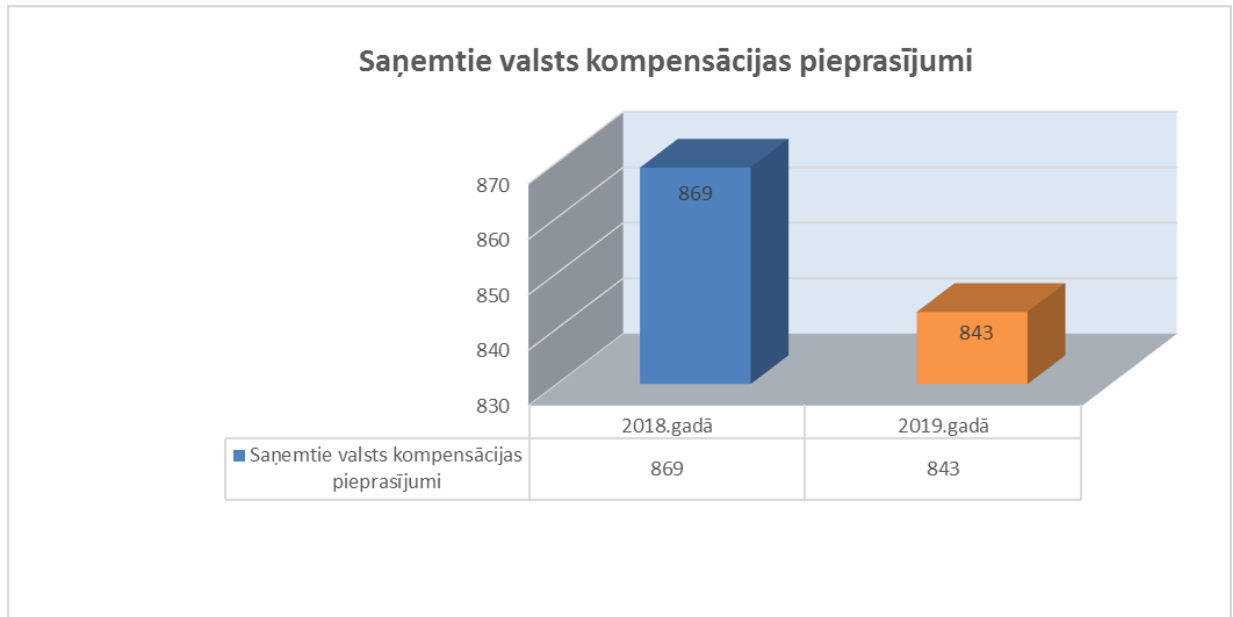
Reģistrēti noziedzīgie nodarījumi un cietušo personu skaits valstī

	2018.gadā*	2019.gadā*	samazinājums (skaits)	samazinājums (%)
Reģistrēto noziedzīgo nodarījumu kopskaits (pēc visiem KL pantiem)	43001	39784	-3217	-7
Cietušo personu kopskaits (pēc visiem KL pantiem)	11208	10189	-1019	-9
Cietušo personu skaits sakarā ar iestājušos personas nāvi (KL 116.-122., 125.panta trešā daļa)	116	98	-18	-16
Cietušo personu skaits sakarā ar aizskartu tikumību vai dzimumneaizskaramību (KL 159.-162., 164.pants)	228	200	-28	-12
Cietušo personu skaits sakarā ar nodarītiem smagiem miesas bojājumiem (KL 125.panta pirmā un otrā daļa)	101	89	-12	-12
Cietušo personu skaits sakarā ar nodarītiem vidēja smaguma miesas bojājumiem (KL 126.pants)	378	289	-89	-24
Cietušo personu skaits sakarā ar cilvēku tirdzniecību (KL 154 ¹ .pants)	2	2	0	0
Cietušo personu skaits, ja noziedzīgs nodarījums kvalificējams pēc KL 176.panta „Laupīšana”	354	279	-75	-21
Cietušo personu skaits, ja noziedzīgs nodarījums kvalificējams pēc KL 231.panta „Huligānisms” otrās daļas	63	46	-17	-27

* dati par reģistrētiem noziedzīgiem nodarījumiem un cietušo personu skaitu no Informācijas centra „Sodu reģistra datu noliktavas sistēma” (14.01.2020.).

2.Saņemtie valsts kompensāciju pieprasījumi

	2018.gadā	2019.gadā	samazinājums (skaits)	samazinājums (%)
Saņemtie valsts kompensācijas pieprasījumi	869	843	-26	-3

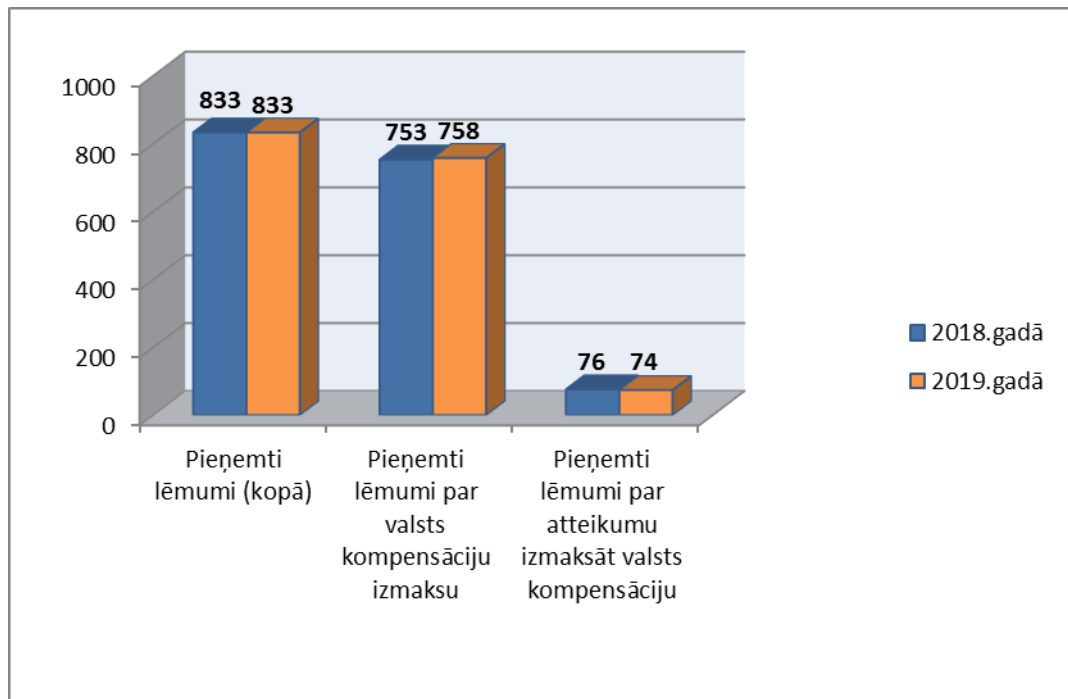

JPA 2019.gadā saņemti 843 valsts kompensācijas pieprasījumi, kas par 3% ir mazāk kā 2018.gadā.

Ievērojot valsts kompensācijas pieprasīšanas termiņu (trīs gadi), paredzams, ka personas, kuras atzītas par cietušajiem 2019.gadā, JPA ar valsts kompensācijas pieprasījumu turpinās vērsties arī 2020., 2021. un 2022.gadā.

3. Pieņemti lēmumi par valsts kompensāciju

	2018.gadā	2019.gadā	pieaugums/ samazinājums (skaits)	pieaugums/ samazinājums (%)
Pieņemti lēmumi (kopā)	833	833	0	0
Pieņemti lēmumi par valsts kompensāciju izmaksu	753	758	5	1
Pieņemti lēmumi par atteikumu izmaksāt valsts kompensāciju	76	74	-2	-3

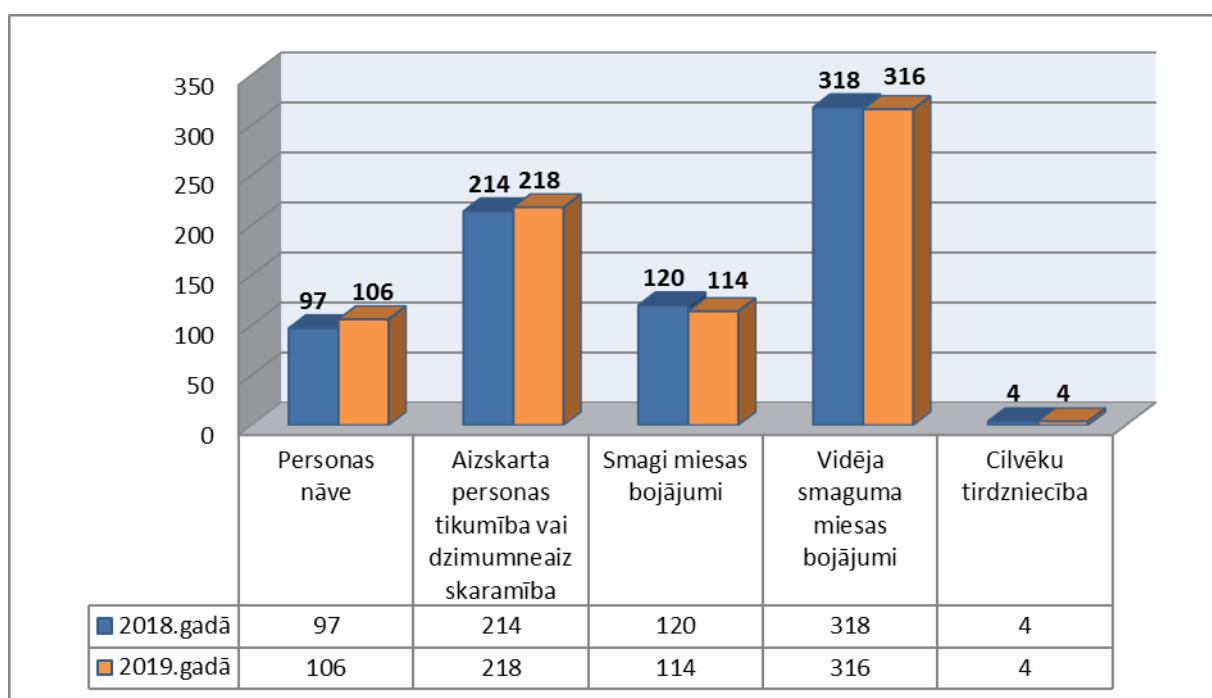

2019.gadā pieņemti 758 lēmumi par valsts kompensācijas izmaksu un 74 lēmumi par atteikumu izmaksāt valsts kompensāciju. Pieņemto lēmumu skaits par valsts kompensācijas izmaksu vai atteikumu to izmaksāt 2019.gadā salīdzinājumā ar 2018.gadu ir saglabājies nemainīgs.

Neskatoties uz to, ka kopumā samazinās valstī reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits un cietušo personu skaits, pieņemto lēmumu par valsts kompensācijas izmaksu skaits ir palielinājies par 1%. Minētais izskaidrojams ar to, ka JPA ar valsts kompensācijas pieprasījumu turpina vērsties personas, kuras par cietušajiem atzītas laika posmā no 2014.gada līdz 2017.gadam, jo par faktiem, kas dod tiesības pieprasīt valsts kompensāciju, uzzinājušas tikai 2019.gadā (piemēram, ekspertīzes rezultātiem, noziedzīgā nodarījuma kvalifikāciju pēc Krimināllikuma konkrēta panta).

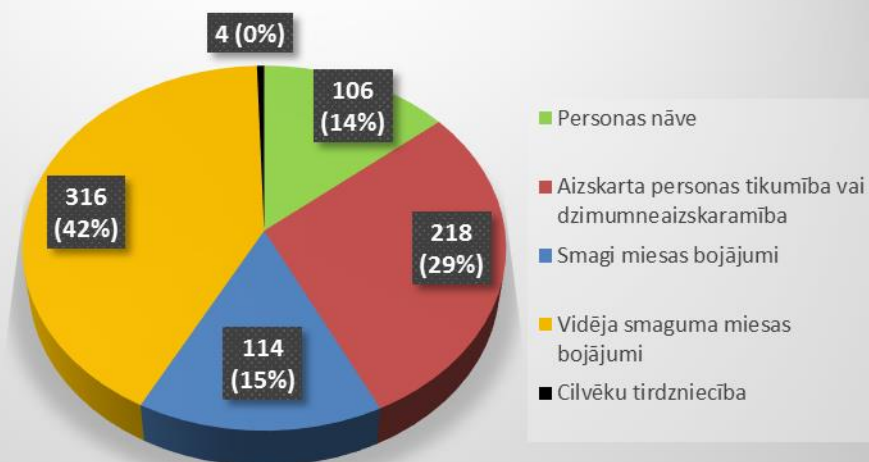
4. Pieņemti lēmumi par valsts kompensāciju izmaksu atbilstoši noziedzīgā nodarījuma sekām

	2018.gadā	2019.gadā	pieaugums/ samazinājums (skaits)	pieaugums/ samazinājums (%)
Pieņemti lēmumi par valsts kompensāciju izmaksu (kopā)	753	758	5	1
Personas nāve	97	106	9	9
Aizskarta personas tikumība vai dzimumneaizskaramība	214	218	4	2
Smagi miesas bojājumi	120	114	-6	-5
Vidēja smaguma miesas bojājumi	318	316	-2	-1
Cilvēku tirdzniecība	4	4	0	0

2019.gadā vērojams lēmumu par valsts kompensāciju izmaksu skaita samazinājums, kas pieņemti sakarā ar cietušajam nodarītajiem smagiem un vidēja smaguma miesas bojājumiem. Visvairāk jeb par 9% pieaudzis to lēmumu skaits, kas pieņemti sakarā ar iestājušos personas nāvi un par 4% - sakarā ar aizskartu cietušā tikumību vai dzimumneaizskaramību.

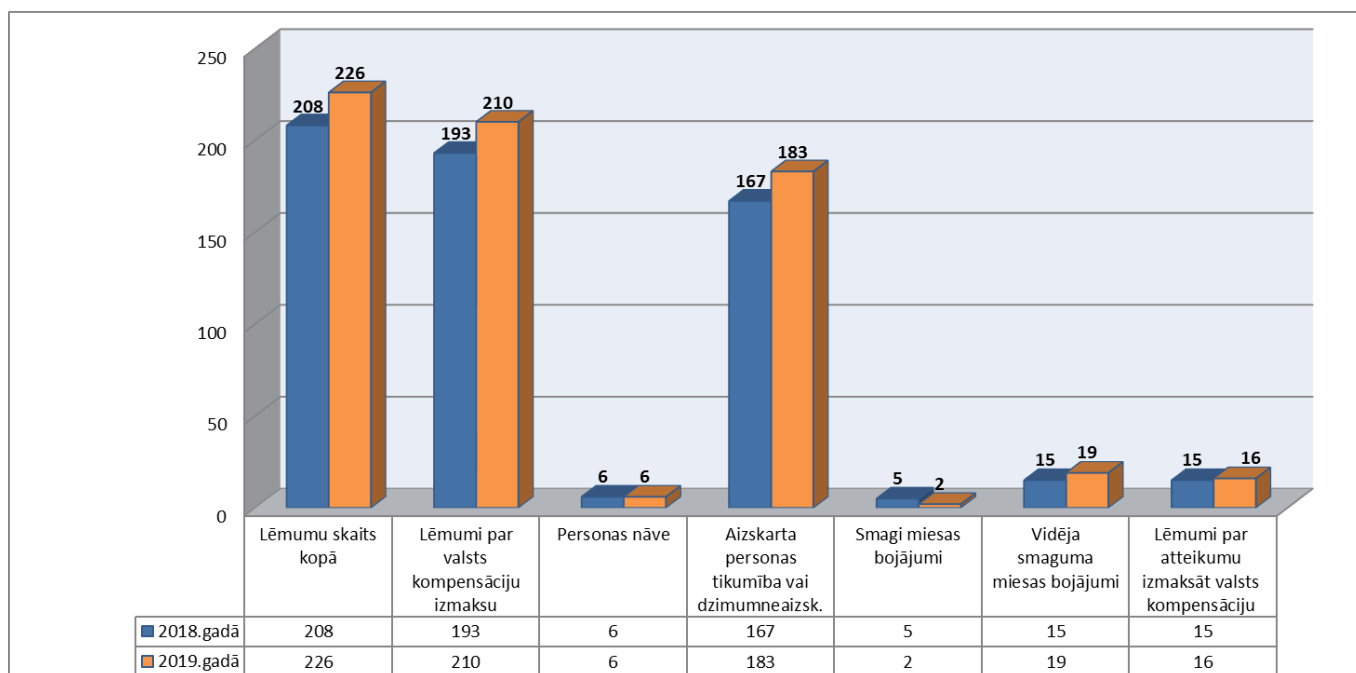
Pieņemtie lēmumi par valsts kompensācijas izmaksu cietušajiem pēc noziedzīgā nodarījuma sekām 2019.gadā

2019.gadā visvairāk valsts kompensācijas izmaksātas sakarā ar cietušajam nodarītajiem vidēja smaguma miesas bojājumiem – 42%, aizskartu personas tikumību vai dzimumneaizskaramību – 29%.

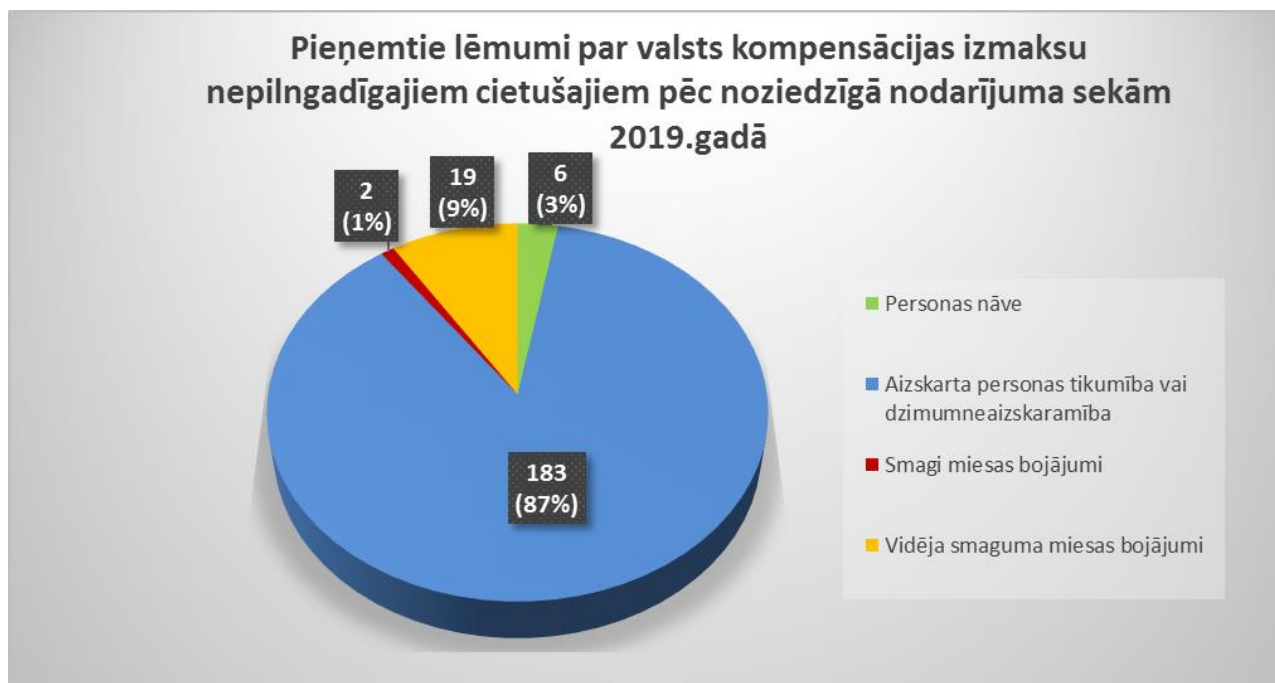
5. Saņemti valsts kompensācijas pieprasījumi un pieņemti lēmumi par valsts kompensāciju nepilngadīgajiem cietušajiem

	2018.gadā	2019.gadā	pieaugums/ samazinājums (skaits)	pieaugums/ samazinājums (%)
Saņemtie valsts kompensācijas pieprasījumi	235	229	-6	-3
Pieņemti lēmumi (kopā)	208	226	18	9
Pieņemti lēmumi par valsts kompensāciju izmaksu, kopā	193	210	17	9
t.sk., personas nāve	6	6	0	0
t.sk., aizskarta personas tikumība vai dzimumneaizskaramība	167	183	16	10
t.sk., smagi miesas bojājumi	5	2	-3	-60
t.sk., vidēja smaguma miesas bojājumi	15	19	4	27
t.sk., cilvēku tirdzniecība	0	0	0	0
Pieņemti lēmumi par atteikumu izmaksāt valsts kompensāciju	15	16	1	7

Salīdzinājumā ar 2018.gadu, 2019.gadā par **9%** ir palielinājies nepilngadīgajiem cietušajiem pieņemto lēmumu par valsts kompensāciju izmaksu skaits.

Salīdzinot ar 2018.gadu, 2019.gadā par 10% pieaudzis lēmumu skaits, kas pieņemti sakarā ar aizskartu nepilngadīgā cietušā tikumību vai dzimumneaizskaramību un par 27% - sakarā ar nepilngadīgajam cietušajam nodarītajiem vidēja smaguma miesas bojājumiem.

2019.gadā tāpat kā 2018.gadā visvairāk valsts kompensācijas nepilngadīgo cietušo pārstāvjiem (nepilngadīgajiem) ir izmaksātas sakarā ar aizskartu nepilngadīgā cietušā tikumību vai dzimumneaizskaramību.

6. Valsts kompensācijās izmaksātie budžeta līdzekļi

Cietušajam izmaksājamās valsts kompensācijas maksimālais apmērs ir Latvijas Republikā noteiktās **piecas** minimālās mēneša darba algas (2019.gadā – 2150 *euro*). Izmaksājamās valsts kompensācijas apmēru aprēķina, ņemot vērā minimālās mēneša darba algas apmēru, kāds noteikts brīdī, kad persona atzīta par cietušo.

Valsts kompensācija tiek izmaksāta:

- 1) 100 procentu apmērā, ja iestājusies personas nāve;
- 2) 90 procentu apmērā, ja cietušajam nodarīti smagi miesas bojājumi vai noziedzīgs nodarījums kvalificēts kā izvarošana vai seksuāla vardarbība, vai aizskarta nepilngadīgā cietušā tikumība vai dzimumneaizskaramība, vai cietušais ir cilvēku tirdzniecības upuris;
- 3) 70 procentu apmērā, ja nepilngadīgā cietušajam nodarīti vidēja smaguma miesas bojājumi vai nepilngadīgais cietušais inficēts ar cilvēka imūndeficīta vīrusu, B vai C hepatītu;
- 4) 50 procentu apmērā, ja cietušajam nodarīti vidēja smaguma miesas bojājumi vai aizskarta cietušā tikumība vai dzimumneaizskaramība, vai cietušais inficēts ar cilvēka imūndeficīta vīrusu, B vai C hepatītu, izņemot 2. un 3.punktā minētos gadījumus.

	2018.gadā (<i>euro</i>)	2019.gadā (<i>euro</i>)	pieaugums (<i>euro</i>)	pieaugums (%)
Izmaksātie budžeta līdzekļi (kopā)	966 330	1 131 760	165 430	17
Personas nāve	164 175,04	173 612,54	9437,50	6
Aizskarta personas tikumība vai dzimumneaizskaramība	301 810,41	398 586,57	96 776,16	32
Smagi miesas bojājumi	173 628,45	223 420,57	49 792,12	29
Vidēja smaguma miesas bojājumi	321 221,10	328 830,32	7609,22	2
Cilvēku tirdzniecība	5495	7310	1815	33

2019.gadā valsts kompensācijās izmaksāti – **1 131 760 *euro***, valsts budžetā piedzīti **280 161,60 *euro***.

Izmaksāto valsts budžeta līdzekļu pieaugums par 17% ir izskaidrojams ar to, ka no 2019.gada 1.janvāra palielināts izmaksājamās valsts kompensācijas apmērs par 20% visām

noziedzīgā nodarījuma rezultātā nodarītajām sekām, izņemot par iestājušos personas nāvi un vidēja smaguma miesas bojājumu nodarīšanu (pilngadīgām personām), aizskartu cietušā tikumību vai dzimumneaizskaramību (pilngadīgām personām) un ja cietušais inficēts ar cilvēka imūndeficīta vīrusu, B vai C hepatītu (pilngadīgām personām).

Izmaksātās valsts kompensācijas cietušajiem piedziņa no noziedzīga nodarījuma izdarītājiem tiek īstenota kriminālprocesa ietvaros, vai JPA pieņemot lēmumu (ja valsts kompensācija izmaksāta pēc kriminālprocesa pabeigšanas).

Informācija apkopota 22.01.2020.